

IN DE AANVAL

Ga als gemeente de strijd aan met laaggeletterdheid

CINop

leer lezen en schrijven

☎ 0800 023 44 44

U kunt als gemeente veel doen om laaggeletterdheid te voorkomen en te bestrijden. Dat wordt u ook gevraagd, door de provincie en door het Rijk, die in het landelijk *Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006 - 2010: Van A tot Z betrokken*, een belangrijke rol hebben toebedeeld aan gemeenten. Ook de nieuwe regelgeving rondom het Participatiebudget maakt het voor u als gemeente aantrekkelijk aandacht te besteden aan volwassenen-educatie. Successen op dit gebied kunnen namelijk extra middelen opleveren voor uw gemeente. U kunt bij CINOP terecht voor ondersteuning op het gebied van laaggeletterdheid. Onze dienstverlening kan worden afgestemd op specifieke wensen vanuit uw gemeente.

AANVALSPAN LAAGGELETTERDHEID 2006 – 2010: VAN A TOT Z BETROKKEN

CINOP is een onafhankelijk adviesbureau dat overheden, onderwijsorganisaties, branches en bedrijven adviseert op het gebied van opleiden en ontwikkelen. CINOP is in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, samen met Stichting Lezen & Schrijven en Stichting Expertisecentrum ETV.nl, landelijke uitvoerder van het *Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006 - 2010: Van A tot Z betrokken*. Dit plan heeft het doel de bewustwording van de problematiek rondom laaggeletterdheid te vergroten en oplossingen ter bestrijding en voorkoming aan te reiken. In dit kader adviseert en activeert CINOP verantwoordelijke partijen, zoals onderwijsinstellingen, gemeenten, provincies, bedrijven en maatschappelijke instellingen. Ook ondersteunt CINOP gemeenten bij het vormgeven van beleid ten aanzien van laaggeletterdheid.

COFINANCIERING

Indien er sprake is van méér dan alleen activering en informatieverstrekking, in onze dienstverlening naar gemeenten op het gebied van laaggeletterdheid, dan wordt cofinanciering toegepast. Dit gebeurt mede om recht te doen aan het eigenaarschap en de eigen verantwoordelijkheid van u als gemeente. Bij dergelijke begeleidings- en adviseringstrajecten of trainingen zijn 50% van de totale kosten voor rekening van de aanvrager.

DE MOGELIJKHEDEN

CINOP kan uw gemeente op verschillende manieren ondersteunen:

- Vooronderzoek laaggeletterdheid
- Bewustwordingsworkshop
- Snelle start
- Stap voor stap (maatwerk op locatie)
- Bewustwordingsenquête
- Workshop herkennen en doorverwijzen.

De ondersteuningsmogelijkheden staan uitgebreid in deze folder beschreven.

Kijk op www.taalkrachtvoorgemeenten.nl. om te zien welke gemeenten actief zijn in de aanpak van laaggeletterdheid.

INLEIDING

Het is goed te weten in welke mate laaggeletterdheid in uw gemeente voorkomt. CINOP maakt vooronderzoek-rapportages waarin informatie wordt gegeven over laaggeletterdheid en de aard en omvang van het probleem op lokaal, regionaal en provinciaal niveau.

DOELGROEP

De vooronderzoekrapportage is bedoeld voor gemeenten en iedereen die geïnteresseerd is in informatie over laaggeletterdheid gericht op hun specifieke situatie. Het vooronderzoek naar laaggeletterdheid in uw gemeente of regio kan als achtergrondinformatie dienen bij het ontwikkelen van beleid en kan worden gebruikt om het thema op de politieke agenda te krijgen.

RESULTAAT

Het vooronderzoeksrapport geeft u gedetailleerde antwoorden op de volgende zaken:

- Laaggeletterdheid, wat is dat nu precies
- Wat zijn de kenmerken van laaggeletterden
- Wat houdt het landelijk *Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006 - 2010: Van A tot Z betrokken* in
- Wat is de status van laaggeletterdheid in uw gemeente, regio of provincie.

Het vooronderzoek is aan te vragen bij het Programmabureau van CINOP en te downloaden van de website www.taalkrachtvoorgemeenten.nl

KOSTEN

Geen.

INLEIDING

Laaggeletterdheid is een complex probleem. De voorkennis van mensen die in hun dagelijkse werk met het probleem te maken krijgen is vaak relatief beperkt. U kunt daar met de bewustwordingsworkshop verandering in brengen.

DOELGROEP

De bewustwordingsworkshop is een manier om medewerkers binnen uw gemeente kennis te laten maken met laaggeletterdheid.

RESULTAAT

In de bewustwordingsworkshop wordt informatie gegeven over de aard en omvang van laaggeletterdheid. Onderwerpen die tijdens de bewustwordingsworkshop aan bod komen zijn:

- Het landelijke *Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006 - 2010: Van A tot Z betrokken*
- Wat is laaggeletterdheid
- Oorzaken en omvang van laaggeletterdheid
- Het convenant tussen werkgevers, werknemers en de overheid
- Uw gemeentelijke, regionale of provinciale situatie
- Aanknopingspunten: wat kunt u als gemeente doen aan laaggeletterdheid.

Na afloop van de bewustwordingsworkshop zijn de deelnemers beter op de hoogte van de problematiek rondom laaggeletterdheid en hebben ze aanknopingspunten gekregen om over te gaan tot een concrete aanpak.

KOSTEN

Geen.

De Snelle start

INLEIDING

In deze tweedaagse workshop maakt u op intensieve en inspirerende wijze kennis met laaggeletterdheid en krijgt u als gemeente ondersteuning bij het formuleren van beleidsdoelen om laaggeletterdheid aan te pakken.

DOELGROEP EN AANPAK

De Snelle Start is bedoeld voor ambtenaren van verschillende afdelingen, die laaggeletterdheid op de (politieke) agenda willen krijgen en een start willen maken met een aanpak van laaggeletterdheid. Op de eerste dag starten zij met het verkennen van bestaand beleid. Op basis hiervan wordt gekeken naar een integrale benadering van laaggeletterdheid met de mogelijkheden vanuit educatie, onderwijs, welzijn, communicatie, sociale zaken en/of economie. De deelnemers maken een eerste opzet van een lokaal en/of regionaal Aanvalsplan Laaggeletterdheid, waarbij acties worden geformuleerd op de volgende ambities:

- Laaggeletterdheid bespreekbaar maken
- Toegankelijkheid van informatie vergroten
- Leesbevordering
- Aanpak taalachterstand bij kind, jongeren en hun ouders
- Aanpak laaggeletterden zonder werk
- Aanpak werkende laaggeletterden.

Aan het einde van de eerste dag krijgen de deelnemers als huiswerk de opdracht om de ambities verder uit te werken tot een resultaatgericht geformuleerd concept Aanvalsplan Laaggeletterdheid. Het eigen concept wordt tijdens de tweede bijeenkomst geoptimaliseerd en verrijkt door onze ervaringen, feedback en uitvoeringstips van collega's uit andere gemeenten. In totaal neemt het programma van de Snelle Start anderhalve dag in beslag.

ERVARINGEN

"Je komt in een omgeving met mensen die van de hoed en de rand weten. Even een klankbord om onder meer de belangrijkheid in te schatten en wat je daar aan (eventueel) wilt doen. Ga je dit als apart project oppakken of sluit je aan bij bestaande activiteiten? Het moet immers wel gedragen worden."

(Deelnemer Zuidwest Friesland)

"Het was plezierig dat je meteen aan de slag kon en alle informatie op de USB-stick stond."

(Deelnemer Assen)

"De toelichting en uitwerking van de zes ambities en hierover de interne uitwisseling (door met meerdere collega's te komen) en de regionale uitwisseling (hoe denken mijn buurgemeenten hierover) was zeer waardevol."

(Deelnemer West Brabant)

RESULTAAT

De Snelle Start leidt tot een gedegen plan waarmee beleid kan worden ontwikkeld om een begin te maken aan een gestructureerde en integrale aanpak van laaggeletterdheid aansluitend op uw gemeentelijke of lokale situatie.

KOSTEN

De kosten voor de Snelle Start zijn € 4.900,- op basis van cofinanciering (exclusief reiskosten). Dit bedrag wordt gedragen door de gezamenlijke gemeenten die deelnemen aan de studiedag. Het uitgangspunt bij de Snelle Start is om bijeenkomsten met meerdere gemeenten en een brede inzet vanuit het ambtenarenkorps per gemeente te realiseren.

Stap voor stap (maatwerk op locatie)

INLEIDING

Laaggeletterdheid is een politiek thema. Gemeenten willen graag wat met het thema en moeten dat in zekere zin ook. Toch blijkt het soms lastig voor een gemeente om tot een goede, effectieve aanpak van laaggeletterdheid te komen. CINOP verzorgt daarom voor gemeenten maatwerk op locatie, om de aanpak van laaggeletterdheid zo goed mogelijk aan te laten sluiten op de lokale situatie.

DOELGROEP EN AANPAK

Elke gemeente is uniek. Dat wat uw lokale situatie vraagt, is niet in een standaardaanpak te realiseren. Daarom biedt CINOP, vanuit het *Aanvalsplan Laaggeletterdheid 2006 - 2010: Van A tot Z betrokken*, ondersteuning op maat. De manier waarop de ondersteuning wordt ingevuld, bepaalt u zelf in overleg met de adviseur. Dit kan in de vorm van persoonlijke gesprekken, werkbijeenkomsten of een combinatie daarvan. De adviseur legt de afspraken met u vast in een beknopt plan van aanpak.

Bij advies op maat kan men denken aan het mee schrijven aan een plaatselijk Aanvalsplan Laaggeletterdheid, een sterkte/zwakte analyse van het huidige beleid ten aanzien van laaggeletterdheid en het benoemen van verbeterpunten, adviesgesprekken om te reflecteren op de lopende uitvoering of een werksessie met de lokale regiegroep om de uitvoering te evalueren en de hoofdlijnen voor de volgende periode uit te werken.

KOSTEN

De kosten voor uw organisatie zijn, op basis van cofinanciering, € 600,- (exclusief reiskosten) per adviesdag tot een maximum van 6 dagen. Voor extra adviesdagen kan een offerte worden aangevraagd. Een regio (of grote gemeente uit de G 31) kan één keer van dit aanbod gebruik maken.

Bewustwordingsenquête

INLEIDING

Door de inzet van deze snelle en eenvoudige digitale vragenlijst wordt in kaart gebracht in welke mate uw medewerkers denken dat laaggeletterdheid voorkomt in hun dagelijkse werk.

DOELGROEP EN AANPAK

De bewustwordingsenquête is bedoeld voor mensen die tijdens hun dagelijkse werkzaamheden in contact komen met laaggeletterden. Door het persoonlijke contact dat zij met de doelgroep hebben, zijn zij dé aangewezen personen om laaggeletterde cliënten te herkennen en eventueel te verwijzen naar passende scholing.

De bewustwordingsenquête brengt in kaart in welke mate medewerkers bekend zijn met laaggeletterdheid en geeft uitleg over de aard en omvang van het probleem. Uw medewerkers leren al doende over de thematiek van laaggeletterdheid, zowel landelijk als op lokaal niveau. De uitvoering van een Bewustwordings-enquête laaggeletterdheid bij gemeentelijke afdelingen/diensten is een eerste aanzet en een aanknopingspunt voor een concrete aanpak.

ERVARINGEN

Uit de bewustwordingsenquête die CINOP in 2005 verrichtte onder 430 medewerkers van het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) en de Sociale Dienst kwam naar voren dat de medewerkers het percentage laaggeletterde werkzoekenden en de ernst van de problematiek zeer onderschatten. De helft van de medewerkers dacht nooit of bijna nooit met laaggeletterde cliënten in aanraking te komen. Inmiddels heeft het CWI instrumentaria ontwikkeld om hun medewerkers te scholen in het herkennen en doorverwijzen van laaggeletterde cliënten.

Begin 2008 is in Capelle aan den IJssel een bewustwordingsenquête uitgevoerd onder de medewerkers van de afdeling Sociale Zaken. De respondenten waren zich bewust van het bestaan van laaggeletterdheid, maar de mate waarin het probleem zich voordoet werd onderschat. De gemeente Capelle aan den IJssel heeft een actieplan geformuleerd om laaggeletterdheid in de gemeente aan te pakken.

RESULTAAT

De invullers van de bewustwordingsenquête zijn bekend(er) geraakt met de problematiek van laaggeletterdheid in de samenleving. Uit de rapportage van de resultaten wordt duidelijk waarmee de invullers van de enquête geholpen kunnen worden om de service aan laaggeletterden te verbeteren.

KOSTEN

De kosten voor de basisenquête bedragen € 1.500,-. Er is geen maximum aan het aantal respondenten.

Workshop Herkennen en Doorverwijzen

INLEIDING

Het invullen van formulieren is voor laaggeletterden zeer moeilijk. Het is dan ook niet verwonderlijk dat balie medewerkers van gemeentelijke organisaties regelmatig verkeerd ingevulde formulieren in handen krijgen. Het verwerken van niet of verkeerd ingevulde formulieren kost balie medewerkers veel tijd. Juist laaggeletterden zullen naar balie medewerkers gaan, omdat zij niet zelf via internet of anderszins formulieren in zullen vullen. Het zijn daarom bij uitstek balie medewerkers die het onderwerp laaggeletterdheid bespreekbaar kunnen maken. Dit is een moeilijke taak, omdat er op laaggeletterdheid nog altijd een taboe rust, dat laaggeletterden belemmert om voor hun 'handicap' uit te komen en het te verhelpen. Om meer laaggeletterden te stimuleren een cursus lezen en schrijven te volgen dient het probleem bespreekbaar te worden gemaakt. Maar voordat het onderwerp bespreekbaar kan worden gemaakt, moet je als balie medewerker een laaggeletterde eerst herkennen. Het herkennen, bespreekbaar maken en doorverwijzen van laaggeletterdheid staat centraal in deze workshop.

DOELGROEP EN AANPAK

De workshop herkennen en doorverwijzen is bedoeld voor balie medewerkers of mensen die in hun dagelijks werk contact met laaggeletterden hebben. Gedurende de workshop gaan de deelnemers actief aan de slag (onder andere door middel van rollenspelen) met de complexe materie van het herkennen en vervolgens bespreekbaar maken van laaggeletterdheid.

RESULTAAT

Na de workshop hebben de deelnemers meer kennis over laaggeletterdheid, kunnen ze laaggeletterden herkennen, het probleem bespreekbaar maken en de cliënt op een adequate manier doorverwijzen naar scholing.

KOSTEN

De kosten voor de workshop bedragen € 995,- (exclusief reiskosten).

OVERIGE INFORMATIE

Het maximum aantal deelnemers is 12. De workshop duurt een dagdeel en wordt in-company gegeven.

CONTACTGEGEVENS

Programmabureau Aanvalsplan
Laaggeletterdheid
Loes Langen
Tel.: 073-6800728
Email: llangen@cinop.nl

COLOFON

Redactie: Ieteke Bos, Jan Jongeneelen,
Maarten Ooms en Clémence Roosen

Vormgeving: Evert van de Biezen

Foto's: René Mansi, Arrow Studio en Image
100 Ltd.

Uitgave: najaar 2008

Prijswijzigingen voorbehouden.

